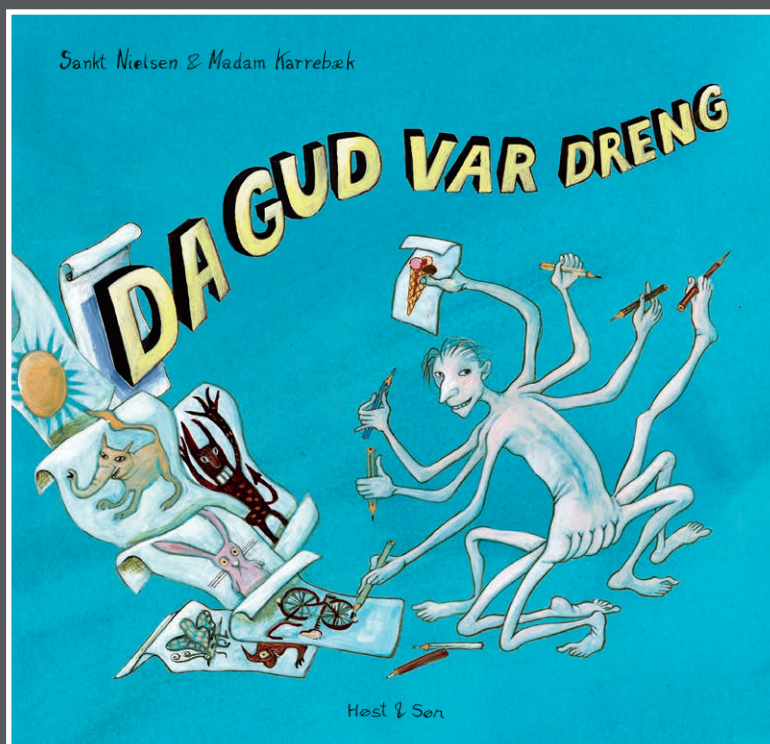

LITTERATURGUIDE

Maria Louise Bjørn Bjerrum og Lisa Gardum Andersen

Sankt Nielsen og Madam Karrebæk Da Gud var dreng

Litteraturguide til Sankt Nielsen og Madam Karrebæk:

Da Gud var dreng (2015)

© Maria Louise Bjørn Bjerrum og Lisa Gardum Andersen og

Høst & Søn/ROSINANTE & CO, København 2017

1. udgave, 2017

Bogforside: Dorte Karrebæk/Anne von Holck

Høst & Søn er et forlag i ROSINANTE & CO

Købmagergade 62, 3. | Postboks 2252 | DK-1019 København K

rosinante-co.dk

Indhold

- 5 **Litteraturguiden**
- 6 **Introduktion til værket**
- 6 *Da Gud var dreng* – en moderne billedbog
- 7 Intertekstualitet
- 9 Humor, samfundskritik og leg med sprog
- 11 Værkets samlede udtryk
- 14 For- og bagside
- 15 Satsblade

- 16 **Billedbogen i undervisningen**
- 16 Den moderne billedbog
- 17 Sanserne i spil
- 18 Sprog og illustrationer – det samlede udtryk

- 19 ***Da Gud var dreng* i undervisningen**
- 19 Undervisningsforslag til mellemtrinnet:
- 20 Før læsning
- 21 Under læsningen
- 22 Efter læsning
- 23 Undervisningsforslag til udskoling
- 23 Før læsning
- 23 Læsning af *Da Gud var dreng*
- 24 Intertekstuelle referencer i *Da Gud var dreng*
- 25 Den sproglige stil

- 28 Samspillet mellem tekst og billedside opslag 11
- 29 Book trailer
- 29 Analyse af selvvalgt opslag
- 30 Vend tilbage til analysen fra mellemtrinnet

- 31 **Litteraturliste**

Litteraturguiden

Denne litteraturguide præsenterer billedbogen *Da gud var dreng* og ideer til, hvordan værket kan anvendes i litteraturundervisningen på mellemtrinnet og i udskoling.

Guiden indeholder i afsnittet »Introduktion til værket« en præsentation af *Da gud var dreng*, hvor udvalgte steder i fortællingen analyseres og fortolkes. Derpå følger et teoriafsnit om den moderne billedbog. Dette afsnit indeholder blandt andet en præsentation af litteraturfaglige begreber, der kan bruges i undervisningen eller blot som baggrundsviden til læreren. Endelig findes konkrete undervisningsforslag, der tager udgangspunkt i udvalgte dele af introduktionen til værket og i teoriafsnittet.

Velkommen til Sankt Nielsen og Madam Karrebæks guddommelige univers!

Introduktion til værket

***Da Gud var dreng* – en moderne billedbog**

Da Gud var dreng

løb han omkring i det bare ingenting.

Da Gud var dreng

lå han vågen i mørket og ventede på at det skulle blive dag.

Da Gud var dreng

kunne han godt få lidt ondt i maven bare ved tanken.

Sådan indledes billedbogen *Da Gud var dreng*, der er skrevet af Sankt Nielsen og illustreret af Madam Karrebæk. Billedbogen, der i 2016 blev indstillet til Nordisk Råds Børne- og ungdomslitteraturpris, er en filosofisk rejse tilbage til dengang, der absolut ingenting var. Dengang, hvor ingenting var opfundet, og der bare var mørkt og ensomt. Den autoritære Gud er pillet ned fra himmelalteret, og i værket mødet vi ham som barn. Gud er altså kommet i øjenhøjde med den implicitte læser, dvs. den umiddelbare målgruppe, som i billedbøger traditionelt set har været et barn.

Dog er *Da Gud var dreng* ikke alene en børnebilledbog. Med værket kompleksitet, mange intertekstuelle referencer og niveauer at udforske kan tekst og illustrationer snarere opleves som et udtryk, der henvender sig til mange aldersgrupper. Begrebet *dual audience*, altså dobbeltmodtager, får hermed en maksimal plads, idet det filosofiske element, det sproglige niveau og de ekspressive illustrationer også kan tale til den unge

og voksne læser, der vil opleve fortællingen anderledes end barnet. Formidlingsperspektivet bliver særligt interessant i *Da Gud var dreng*, da præmissen er et filosofisk tankeeksperiment, der under læsningen lægger op til samtaler om handlingen på både tekst- og billedplan. Dette gør det oplagt at anvende værket i litteraturundervisningen.

Intertekstualitet

Det intertekstuelle element er tydeligt til stede i værkets handling. *Da Gud var dreng* er en moderne og nyfortolket skabelsesberetning, der på sin egen måde lægger mange lag til den klassiske fortælling fra Biblen, der som bekendt ikke beskæftiger sig med Guds barndom. Derudover er det den moderne verdens skabelse med detaljerede beskrivelser af både gode og dårlige skaberværker, vi får præsenteret i *Da Gud var dreng*. Hvor Biblen beskriver modsætningsparrene nat og dag, lys og mørke, går Sankt Nielsen i sin version af verdens skabelse langt mere detaljeret til værks. Som en humoristisk, hverdagsnær og moderne udvidelse af Biblens modsætninger får vi i *Da Gud var dreng* blandt andet tilføjet:

*Mælkebøtter, fødselsdage, flag og flyvemaskiver
Skyer og regnorme og makrel i tomat og godnatkys og gyngeture
Storesøstre og kæmpeportioner
Yoghurt
Og julegaver!
Ja
Men også*

Krig og influenza og bælgmørke
Børnesår og selvmål og uhyggelige drømme og stikkontakter
Sure tæer og shampoo i øjnene og
Cykler der bliver væk
Lige pludselig

Sure tæer og shampoo i øjnene er altså også en del af Guds skaberværk, og mennesket må acceptere disse irriterende, vestlige hverdagsproblematikker for også at kunne nyde dagligdags- og højtidsglæder som yoghurt og julegaver.

Desuden ses referencer til andre litterære værker, som eksempelvis forfatter Inger Christensens digtsamling *Alfabet*, som består af en række digte med fabulerende eksempler på fænomener i verden. Digtene er styret af hvert bogstav i alfabetet, så allitterationer, altså bogstavrim, også bliver styrende for indholdet. Det samme ses i nogen grad i Sankt Nielsens version, hvor også det lydlige niveau bliver dyrket med allitterationer her og der. For eksempel er det ikke en tilfældighed, at *fødselsdage, flag og flyvemaskiner* står i én og samme sætning. Nielsen bruger desuden også alfabetets systematik andre steder, hvor ordenes begyndelsesbogstav er afgørende: *Da Gud var dreng var der ingen Aftensmad og igen Busser og heller ingen Cykler og ingen Dukkehuse og ingen Elefanter [...]*.

Illustrationerne bidrager også på det intertekstuelle plan, hvor kunstneren og videnskabsmanden Leonardo da Vincis *Den Vitruvianske mand* kan ses frit gengivet i værkets begyndelse. Her kæmper Gud med at passe ind i »det perfekte menneskes« ramme, hvilket ikke rigtig lykkes. Referencen kan læses som Guds frustration over sin ustrukturerede og rammeløse hverdag.

Humor, samfundskritik og leg med sprog

Sproget spræller poetisk. Her anvendes gentagelser, der skaber rytme i teksten og blandt andet understreger den kedsomhed og ensformige barndom, som Gud var udsat for, da han var dreng. Her er opremsninger i lange baner om, hvad der ikke var, da Gud var dreng, og hvad der kom, da han først fandt ud af, hvad han egentlig var i stand til at udrette. Sproget er nutidigt og indeholder klare tidsmarkerende genstande og sproglige udtryk som for eksempel *motherfucker*, *X-factor* og *Facebook*, der pointerer, at vi har med et moderne værk at gøre. Ved gentagelserne, leg med faste vendinger og modsætninger understreges ligeledes værkets humor, som er både underspillet og voldsom på én og samme tid. Eksempelvis er Guds elendighed åbenlys, da han i sin desperate ensomhed må konstatere, at der absolut ingen hjælp er at hente i barndommen, der er *ingen kære mor, men heller ingen far*.

Forfatter Nilsen er en mester til blandt andet at gøre grin med de voksnes standardkommentarer til barnet, der keder sig: *Brug din fantasi*. Han leger ligeledes med den klassiske forældrefrustration over det problemskabende, moderne barn, der besværliggør tilværelsen for de voksne, når han beskriver Guds kommende søn:

DA GUD VAR DRENG

kunne han slet ikke forestille sig

at han engang skulle blive voksen

og oven i købet far

til en dreng

som der skulle blive så mange problemer med

mange flere end der nogensinde havde været

med ham

*en dreng
der selv engang skulle blive stor
og ligeså berømt som Gud
eller mere
Dét var slet ikke til at holde ud at tænke på*

Her opstår en humoristisk korrespondance mellem forfatter og læser – det er sjovt, at Jesus beskrives som et helt normalt og umuligt barn, der ovenikøbet vil komme til at overgå sin far.

Værket har mange stillejer. Af og til kommer ordene som maskingeværtsalver med hastige konstaterende situationsbilleder: *Da gud var dreng var der[...] ingen røvhuller og ingen spytklatter og ingen tæsk og ingen ugeplaner og ingen voksne og [...]*. Som beskrevet ovenfor kan disse opremsninger blandt andet være humorskabende. Desuden øges tempoet gennem opremsningen og de manglende tegn, og i en oplæsnings-situation bliver læseren næsten stakåndet. Samtidig får læseren en fornemmelse af, at forfatter Sankt Nielsen adresserer en kristik kommentar til det moderne samfunds stress og jag, hvilket også ses i værkets slutning, hvor Gud flygter fra sit eget skaberværks kaos og larm.

Andre steder flyder sproget poetisk og smukt, og læseren kan fornemme, at ordene er nøje udvalgt i kraft af deres lydlige niveau. Der fokuseres på sproget som sprog, hvilket understreger det elegante ved ord som *Hviskninger, Juninætter, Malm, Natskygge*. De ligger godt i munden, bliver en slags sanselig oplevelse og kan igangsætte associationer og stemningsbilleder hos læseren. Denne fornemmelse stimuleres yderligere ved illustrator Madam Karrebæks måde at formidle disse ord på. Hele vejen igennem værket, og ikke mindst på opslaget, hvor

ovenstående vidunderlige ord findes, smelter tekst- og billedside sammen, og typografien understøtter indholdet.

På ovenstående opslag er teksten smukt håndskrevet med skråskrift. Det giver nærmest læseren en fornemmelse af at læse en melodi eller noder, idet ordene er skrevet blødt og elegant. Ordene får endvidere understreget sine egenskaber med små illustrationer. Eksempelvis er *Kærlighed* skrevet med rødt og tre hjerter slynges som en hale efter ordet. *Luft* efterfølges af et illustreret pust, mens *ingen Grænser* akkompagneres af pigtråd, der gradvist opløses. Den mørkegrønne baggrundsfarve etablerer en dybde og en ro og hænger sammen med alle de ord, som findes skrevet derpå. Ikke blot er de smukke, de tematiserer også det naturlige og til tider udefinerbare, som for eksempel kærlighed. Her ser vi forfatterens hyldest til det naturlige, det rolige, det skønne og æstetik.

Værkets samlede udtryk

Som berørt ovenfor, taler tekst og billeder sammen og udvider hinandens niveauer. Typografien og tekstens placering er

forskellig fra opslag til opslag. Nogle steder snor den sig om og sammen med illustrationerne, andre steder bliver den et bånd, der omkranser eksempelvis Guds løben rundt i sin egen ensomhed. Mange steder er teksten opbygget, så den fremstår som korte digte, opdelt i verselinjer. Skriftstørrelsen varierer ligeledes og appellerer således til en oplæsnings betoning. I det hele taget bliver læseren med dette guidet i sin læsning af værket, men tekstens fragmenterede placering kræver, at bogen vendes og drejes, og at læseren orienterer sig på hele opslaget.

Madam Karrebæks streg udfoldes maksimalt, og her er ikke sparet på energien. I den første 2/3 af værket er nuancerne på opslagene mørke, og Gud er illustreret som en afpillet, nøgen dreng, der bliver mere og mere ængstelig. Ensomheden, der til sidst bliver til fortvivlelse, bider og vrider i vores stakkels Gud, der i sin søgen på andet liv farer vild i sig selv og ender depressiv og hulkende i fosterstilling.

Denne tilstand afbrydes dog brat, også med billedsiden som virkemiddel. Pludselig bliver der lys! Og fra at Gud har ligget sammenkrøllet i det dybe mørke, markeres overgangen til bogens sidste halvdel med et helt ensfarvet, lyst opslag uden tekst og illustrationer. Her er ingenting, bare lyset. I det resterende værk ændres udtrykket radikalt, idet Gud erfarer sine skaber-evner:

Hov

Sagde Gud

Hvor kom det fra?

Det kom ligesom ud af intet

Lige pludselig var der lys

Hallo? Sagde han

Men der var ingen der svarede

*Der var jo ingen andre end ham
Så må det jo være mig
Tænkte han
Hvem skulle det ellers være?
Det var mig
Der gjorde det
Pludselig
Da det var allermest uhyggeligt
Så blev der lys*

Guds nye erkendelse resulterer i et væld af farver og detaljerigdom på både tekst- og billedsiden. Det storhedsvanvid, som Gud i begejstring rammes af, udfoldes totalt på opslagene. For Gud vil have det hele:

*[...] skæg og ballade
Og nogen at snakke med
Og noget at skyde til måls efter
Og skide på
Og græde over
Og grine af
Ligegyldigt hvad
Bare et eller andet
Og mere
Mere og mere [...]*

Guds grådige skabertrang visualiseres med en kæmpe, åbenstående mund med skarpe hugtænder, der er omgivet af masser af arme og hænder, der slynger sig, flettes og griber om hinanden. Der er øjne på alle fingre, og et par hænder er desuden afbilledet som krogede lapper, der synes at være på fangerfærd. Alt

dette findes på en blodrød baggrund, der giver en stemning af uhygge og et muligt varsel om, at dette vanvid kan ende galt.

Som tidligere nævnt bliver det hele da også for meget for Gud selv, da han i værkets slutning ender med at forlade alt det, som han netop har skabt af både gode og dårlige ting: Et utal af genstande, sindstilstande, sygdomme, naturfænomener – ja, sågar døden. Opslaget hvor døden præsenteres fremstår roligt og elegant i modsætning til det foregående og efterfølgende opslags mangfoldighed og virvar i tekst og billeder. Døden er afbildet som et svævende skelet med udbredte arme, der er iført en lang, hvid og englelignende kjole. Baggrunden er næsten hvid og ordet: »Døden«, er skrevet med en svungen skråskrift, der sammen med hele opslagets resterende udtryk giver en fornemmelse af noget frelsende. Der er langt fra dette dødsbillede til det mere traditionelle og uhyggelige med »manden med leen«.

For- og bagside

Når bogen er slået op ses for- og bagside som en helhed, et samlet billede. Gud er personificeret som et menneske med et utal af arme, ben og baller. Han tegner løs, og ud af hans tegninger, som også er afbildet, springer vilde dyr, mennesker, bygninger og naturfænomener. Farverne er lyse og klare og viser, at Gud formår at skabe. Det kan for læseren indikere, at det mørke og den tristhed, som ses i tekst og billeder i værkets første del, ikke vil vare ved.

Bagsideteksten markerer alt det, som Gud søger og den tomhed, han oplever. På den måde står teksten i kontrast til for- og bagsidens afbildning af, at Gud rent faktisk skaber alt fra *stjerner*,

en lille sky til en gammel tyggegummiklat og græsstrå. Den opmærksomme læser vil altså ved at studere for- og bagside være bekendt med den fortælling, som kommer til at udspille sig inde i selve bogen.

Satsblade

Forsatsbladene er helt sorte og åbner værket med en tematisering af, hvad der var, da Gud var dreng, nemlig mørke og det tomme intet. Det er en dyster begyndelse, der, som tidligere nævnt, fortsætter i bogens første del. Bagsatsbladene fremstår derimod mere lyse og markerer begyndelsen til liv med en havblå changerende nuance, der gradvist bliver mørkere og mørkere. Midt i det dybeste blå ses en lysende plet, der desuden også ses på titelbladet. Den kan have forskellige fortolkningsmæssige muligheder: For eksempel indikere liv og lys i mørket eller ses som Guds tilstedeværelse i alt levet liv.

Billedbogen i undervisningen

Den moderne billedbog

Billedbogen har historisk været betragtet som småbørnslitteratur. Dette faktum har flere børnelitterære forskere påpeget i deres analyser af billedbogens udvikling. Litteraturforsker Maria Nikolajeva konstaterer, at billedbogen i sit udtryk har henvendt sig til et yngre publikum, hvor teksten har været særdeles kortfattet sammenlignet med eksempelvis børne- og ungdomsromanen og den illustrerede bog. Desuden har billedsiden ligeledes bidraget til denne opfattelse, da den i mange år har været *symmetrisk* i forhold til teksten, idet den blot har afbildet tekstens handling.

Moderne billedbøger, som for eksempel *Da Gud var dreng*, er derimod karakteriseret ved, at tekst og billede fremstår som en enhed. Billedsiden og tekstsiden har typisk lige meget plads og spiller hver især en væsentlig rolle for fortællingen. Læseren må altså nødvendigvis forholde sig til værkets samlede udtryk for at få det fulde udbytte. Blandt andet derfor kan ikke alle billedbøger, der udkommer i dag, kategoriseres som småbørnslitteratur. Mere om dette i afsnittet »Sprog og illustrationer – det samlede udtryk«.

I mange moderne billedbøger tematiseres desuden tabubelagte emner med sådan en kompleksitet i form af mange symboler eller tomme pladser på både tekst- og billedside, at målgruppen nødvendigvis må være ældre børn. Eller som tilfældet er med *Da Gud var dreng*, hvor kompleksiteten i forhold til for

eksempel intertekstualitet, den fragmenterede og særlige sideopsætning, sproget og de meget stærke og stemningsmættede billeder lægger op til, at værket kan læses og forstås på flere niveauer.

Sanserne i spil

I nogle moderne billedbøger ses eksempler på, at tekst- og billedsiden netop i deres samspil vil nå læseren med et æstetisk formsprog. Denne tendens påpeges blandt andet af børnelitteraturforsker Line Beck Rasmussen, der skriver følgende: *Der synes altså at være sket en ændring inden for dele af den moderne børnelitteratur, og man ser særligt fra 1990'erne tendenser til, at de børnelitterære forfattere og illustratører nu ser børn som en kunstnerisk udfordring* (Beck Rasmussen 2004, side 83). I *Da Gud var dreng* kan dette æstetiske formsprog eksempelvis ses i illustrationerne. Her skabes i de dystre farver og i afbildningen af den afpillede og frustrerede Gud en stemning, der kan forplante sig hos læseren – der altså ikke blot læser, men sanser og føler fortællingen.

Beck Rasmussen er i sin undersøgelse af børnelitteraturens æstetiske appel særligt opmærksom på sproget, idet hun argumenterer for, at det med sit metaniveau ikke blot handler om sprogets betydningsskabende indhold, men om [...] *at lytte, se, smage og mærke sproget* (Beck Rasmussen 2009, s. 28). I *Da Gud var dreng* får det lydlige niveau og sproget også plads. Som nævnt ovenfor er nogle ord netop fremhævet på grund af deres lydlige niveau eller begyndelsesbogstav, og ikke på grund af deres indholdsmæssige udtryk. Sammen med illustrationerne og typografien gøres den æstetiske appel endnu stærkere – ord og billeder smelter sammen.

Børnelitteratur, der appellerer til sanserne, åbner for en brug af fantasi og indlevelse og får dermed en ekstra vægt i elevernes oplevelse af værket. Beck Rasmussen påpeger dog, at selvom en erkendelse gennem sanserne har værdi i sig selv, kan den udvides gennem analyse og litteratursamtale. Se mere om dette i afsnittet »*Da Gud var dreng* i undervisningen« nedenfor.

Sprog og illustrationer – det samlede udtryk

I analysen af moderne billedbøger må man altså nødvendigvis forholde sig til både tekst og illustrationer og samspillet mellem de to planer.

Nikolajeva inddeler billedbogen i forskellige kategorier: Fra den *symmetriske* billedbog, hvor tekst og billede er parallelle og skaber redundans, altså gentagelser, til den *ambivalente*, hvor tekst og billede er modstridende og fortæller forskellige historier. I mellem de to kategorier findes den *ekspanderende* billedbog, hvor billedsiden udvider og forstærker det tekstlige udtryk og omvendt.

Børnelitteraturforsker Stine Reinholdt Hansen væsentliggør også samspillet mellem illustrationer og tekst. Hun påpeger, at billederne giver tekstsiden en dynamisk karakter og en ekstra dimension at læse og tolke ud fra, og det fremhæver, at den afgørende indflydelse på både tekst og billeders udformning i lige så høj grad er personernes indre følelsesliv som den ydre handling. Dette forhold ses også i *Da Gud var dreng*, hvor billedsiden brug af symbolske ledetråde og farvevalg er med til at sætte en stemning, der ekspanderer tekstsidens fremstilling af Guds følelser og handlinger. Desuden påpeger Hansen illustrationernes brug af *symbolik og intertekstuelle referencer, der kæder den aktuelle bog sammen med både nutiden og fortiden*

(Hansen 2006, s. 52) – en pointe, der, som nævnt ovenfor, gør sig gældende på flere planer i *Da gud var dreng*.

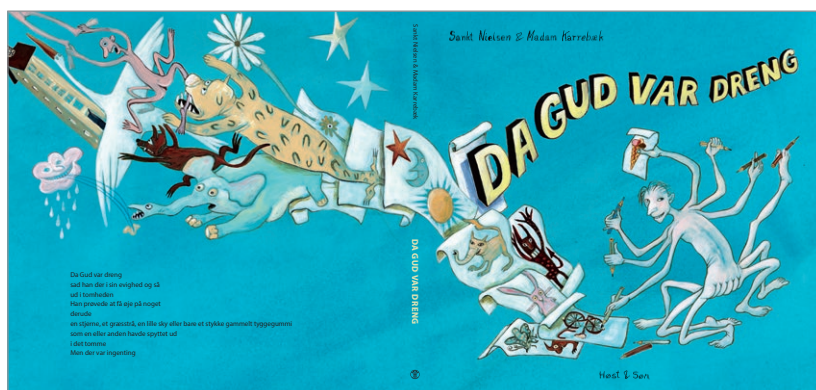
I *Da gud var dreng* gives illustrationernes betydning et ekstra lag, idet både for- og bagside samt satsblade er væsentlige elementer i forståelsen af det samlede værk. Dette ses i de fleste moderne billedbøger. Ofte begynder en fortælling allerede på forsiden, mens forsatsbladene kan være med til at sætte en forventning til, hvad læseren møder i værket – både på det sanselige og indholdsmæssige plan.

Da Gud var dreng i undervisningen

Undervisningsforslag til mellemtrinnet:

Som tidligere nævnt kan *Da Gud var dreng* læses af mange aldersgrupper. Derfor er værket også anvendeligt på flere klassetrin. Denne litteraturguide har dog stilet undervisningsforslagene til mellemtrinnet og udskolingen, da eleverne her er i stand til at arbejde med værkets kompleksitet og mange lag på et dybere danskfagligt niveau end i indskolingen. Det kan desuden være interessant at vende tilbage til *Da Gud var dreng* i udskolingen, selvom eleverne har arbejdet med den på mellemtrinnet. Denne arbejdsform kan medføre, at eleverne får mulighed for at undersøge deres analyser fra mellemtrinnet og udbygge disse med den faglige progression, de har gennemgået

i årene, der er gået. For at tage højde for denne tilgang er det sidste undervisningsforslag udarbejdet ud fra denne didaktiske tilgang. De øvrige undervisningsforslag er opdelt på mellemtrin og udskoling, men med tilpasning er det muligt at bruge mange af forslagene på begge trin. Derfor anbefales det, at orientere sig i hele afsnittet, uanset hvilket klassetrin, der arbejdes med. Nogle af opgaverne er kun formuleret med henvendelse til læreren, mens andre desuden er tilføjet spørgsmål, som kan anvendes direkte til eleverne.

Før læsning

Målet med før-læsningsopgaverne er, at eleverne erfarer, at læsningen af værket starter allerede inden, bogen åbnes. Lad eleverne reflektere over værkets titel, hvorefter de fortolker for- og bagsideillustrationen som et samlet udtryk.

◆ Undersøg titlen

- Lad eleverne fundere over, hvad de tror, der var, dengang Gud var dreng. Arbejdet kan foregå i små grupper eller individuelt. Eleverne kan lave hurtigskrivning over deres tanker. Herefter kan deres tekster illustreres af et billede. Sæt

elevernes tekst og billeder op på karton i klassen, så deres tankeeksperimenter med værkets titel er synlige. Elevernes arbejde kan også fremlægges for resten af klassen eller i grupper, så klassens tanker deles og eventuelt kan danne grundlag for en fælles filosofisk samtale.

- ◆ Undersøg forsiden:
 - Hvordan er Gud illustreret?
 - Hvorfor tror du, at han er fremstillet med flere arme, ben og baller?

- ◆ Slå værket op så for- og bagside fremstår som et samlet udtryk.
 - Hvad sker der på illustrationen?

- ◆ Åbn værket:
 - Hvad illustrerer forsatsbladet? Siger dette noget om, hvad der var, da Gud var dreng?

- ◆ Kig på titelbladet. Hvad ser du her?
 - Hvad forestiller den lysende plet under titlen?

Under læsningen

Læsningen af værket begyndes. Det er en god idé, at læreren læser *Da Gud var dreng* højt for eleverne, da billedbogen, som nævnt i afsnittet »Introduktion til *Da Gud var dreng*« er omfattende at skulle overskue ved første læsning.

- ◆ Læs første del af værket, altså indtil opslaget, hvor der bliver lys.

- Lad eleverne lave en hurtigskrivning eller diskutere, hvordan de oplever den Gud, der her fremstilles. De kan forholde sig til, om han er forskellig fra den fremstilling, man møder i Biblen og/eller Koranen, og hvordan han er det. De kan også forholde sig til, om beskrivelsen af ham påvirker deres oplevelse. Får de medlidenhed med Gud? Hvorfor/hvorfor ikke? Hvilke ord og beskrivelser anvendes af forfatteren, så eleverne etablerer disse følelser? Hvilke greb bruger illustratoren til at få denne effekt?
- ◆ Læs nu sidste del af værket.
 - Lad eleverne diskutere, hvordan de oplever Gud, efter værket er færdiglæst.
 - Hvad sker der i slutningen? Hvorfor svømmer Gud væk?
 - Tag en kopi af skabelsesberetningen fra *Børnebibelen*.
 - Lad eleverne gå på opdagelse i forskellen på den originale skabelsesberetning og på den, der er i *Da Gud var dreng*. Helt konkret kan dette gøres ved, at eleverne udfylder et tankekort, hvor de i den første kolonne nedskriver nogle af de ting, som Gud skaber i Biblen. I den anden kolonne skrives de ting, som Gud skaber i *Da Gud var dreng*.
 - Lad eleverne diskutere, hvordan Sankt Nielsens skabelsesberetning virker. Er den sjov, mere moderne etc.? Hvad i værkets tekst og billeder gør det?

Efter læsning

- ◆ Lad eleverne vælge et opslag, som de synes virker særligt stærkt. De skal undersøge, hvilke følelser de får, og hvad det er ved opslaget, der skaber denne særlige stemning. Hvad gør farvevalget? Hvad gør motiverne, der er afbildet i illustrationen? Hvordan er ordene på opslaget? Er de positive

eller negative? Hvordan er de med til at påvirke elevernes oplevelse?

- ◆ Lad eleverne fremlægge deres iagttagelser i grupper.

Undervisningsforslag til udskolingen

Har eleverne ikke arbejdet med værket tidligere, er det en god ide at afsætte tid til förlæsningopgaverne, ellers kan disse springes over.

Før læsning

Målet med förlæsningensopgaverne er, at eleverne erfarer, at læsningen af værket starter allerede inden, bogen åbnes. Lad eleverne reflektere over værkets titel, hvorefter de fortolker for- og bagsideillustrationen som et samlet udtryk.

- Kig på bogens forside og læs titlen. Hvad forventer du at møde i dette værk?
- Slå bogen op, så for- og bagside fremstår som et samlet opslag.
- Hvad sker der på for- og bagsideillustrationen?
- Hvordan fremstilles Gud?
- Læs bagsideteksten
- Hvordan adskiller for- og bagsideillustrationen og bagsideteksten sig fra den traditionelle fortælling fra Biblen om Guds skabelse af verden.

Læsning af *Da Gud var dreng*

Også i udskolingen kan det være en stor fordel, at læreren læser *Da Gud var dreng* højt for eleverne. Lærerens oplæsning kan fungere som en eksemplarisk oplæsning, hvor der fokuseres på

Leonardo da Vincis *Den Vitruvianske mand*

Eleverne skal søge information om Leonardo da Vincis tegning af *Den Vitruvianske mand*. Herefter skal de analysere og fortolke tekst- og billedsiden på opslag 5. Målet er, at eleverne sammenholder deres viden om Leonardo da Vincis værk med den fremstilling, de ser af Gud på opslag 5.

- Søg information om Leonardo da Vincis illustration *Den Vitruvianske mand*. Hvad er tanken bag illustrationen?
- Genlæs tekst- og billedsiden på opslag 5 i *Da Gud var dreng*.
- Hvad fortæller teksten om Guds situation på dette opslag?
- Hvordan er Gud fremstillet på opslaget højre side? Sammenlign med Leonardo da Vincis *Den Vitruvianske mand*.

Den sproglige stil

I arbejdet med værkets sproglige stil er det målet, at eleverne bliver opmærksomme på, hvordan Sankt Nielsen leger med

sproget og som tidligere nævnt blandt andet benytter det til at skabe humor. Her er der fokus på gentagelser og opremsninger.

Gentagelser

Lad eleverne genlæse *Da Gud var dreng*. Under læsningen skal de være opmærksomme på, hvordan Sankt Nielsen anvender gentagelser. De skal reflektere over og diskutere, hvilken effekt disse gentagelser får for opfattelsen af Guds barndom. Herefter kan eleverne læse Dan Turélls tekst *Jeg var ansat i Daells Varehus under ølstrejken*. Dan Turéll benytter her gentagelser i stor stil. Denne opgave kunne også anvendes til et fokus på intertekstualitet. Alligevel er opgaven inddraget i denne sammenhæng, da det er målet, at eleverne bliver opmærksomme på det sproglige greb, som begge forfattere anvender for at pointere kedsomheden.

- Genlæs *Da Gud var dreng*.
- Hvorfor er det netop disse formuleringer, der gentages?
- Læs Dan Turélls tekst *Jeg var ansat i Daells Varehus under ølstrejken*.
- Hvordan anvender Dan Turéll gentagelser i sin tekst, og er der en sammenhæng mellem måden, Dan Turéll og Sankt Nielsen benytter gentagelserne?
- Hvilken effekt får gentagelserne i de to tekster?

Opremsninger

Eleverne skal genlæse opslag 23 og undersøge, hvilken effekt det får i værket, at forfatteren lader Gud skabe netop disse ting. Det er målet, at eleverne hæfter sig ved modsætningsparrene, der optræder her, og den humor, de skaber. Det er modsætningspar, der alle skildrer et privilegeret vestligt liv. Hvis eleverne opfanger dette element, kan det i klassen diskuteres, hvad forfatteren her påpeger.

- Genlæs opslag 23.
- Hvad lader forfatter og illustratør Gud skabe?
- Hvordan adskiller de to sider sig fra hinanden?
- Hvilken effekt får det for teksten, at det netop er disse ting, Gud skaber?
- Kan opslaget læses som en kommentar til vores verden?

Samspelet mellem tekst og billedside opslag 11

Til denne opgave kan eleverne arbejde individuelt eller i små grupper. Tekst- og billedsiden bliver på opslaget fuldstændigt integreret i hinanden, hvilket skaber et særligt æstetisk udtryk, som kan påvirke læserens oplevelse af stemningen. Målet med denne opgave er, at eleverne bliver opmærksomme på dette samspil og den betydning, det har for deres oplevelse. De skal med afsæt i opslaget kunne argumentere for deres holdninger til nedenstående spørgsmål.

- Hvilken stemning oplever du på opslaget?
- Hvordan skabes denne stemning? Kig på ordvalg, baggrundsfarve, illustrationer, symboler etc.
- Hvorfor er teksten skrevet med håndskrevet skråskrift?
- Hvilken effekt får det, at teksten er skrevet på denne måde? Får det betydning for stemningen på opslaget?
- Undersøg de ord, som Sankt Nielsen anvender. Hvilken værdi har de – positive eller negative?
- Hvordan understøtter illustrationerne ordenes betydning?

Book trailer

Her skal eleverne arbejde med deres fortolkning af *Da Gud var dreng*. Det er målet, at de bliver medskabende i deres fortolkningsproces ved at lave et produkt, som afspejler det æstetiske udtryk, de oplever er på spil i *Da Gud var dreng*. Eleverne kan arbejde i grupper eller individuelt.

- Find eksempler på book trailere på nettet og undersøg, hvordan de præsenterer det pågældende værk.
- Udvælg særlige opslag som vil være egnede i din book trailer. Diskuter, hvorfor det netop er disse, der passer bedst.
- Øv oplæsningen af de udvalgte opslag, hvor der er fokus på betoningen, så den rette stemning kommer med.
- Anvend eventuelt underlægningsmusik, der understøtter den stemning, der er i værket.
- Optag din book trailer og rediger den efterfølgende.
- Vis book traileren for resten af klassen.

Analyse af selvvalgt opslag

I denne opgave skal eleverne lave en selvstændig analyse af et selvvalgt opslag. Målet er, at de udover at arbejde med en analyse af samspillet mellem tekst og billede, også bringer sig selv i spil og forholder sig personligt til det kunstneriske udtryk.

- Udvælg et opslag, som udtrykker en særlig stemning.
- Hvilken stemning etableres der på opslaget?
- Hvad er med til at skabe den stemning:
 - Farverne
 - Motiverne
 - Ordene
- Arbejdet fremlægges for klassen.

Vend tilbage til analysen fra mellemtrinnet

Denne sidste opgave henvender sig til de klasser, der har arbejdet med værket tidligere. Her vil eleverne helt konkret kunne erfare den faglige udvikling, de har gennemgået.

- Eleverne genlæser det opslag, de valgte at analysere på mellemtrinnet.
- Derpå genlæses deres analyse af opslaget.
- Kan der nu tilføjes nye danskfaglige elementer, der udvider analysen fra mellemtrinnet?
- Opleves opslaget på en anden måde i dag – hvorfor/hvorfor ikke?
- Eleverne øver en oplæsning af opslaget, hvor der lægges vægt på at betone den stemning, som opleves på opslaget.
- Analysen og oplæsningen fremlægges for klassen.

Litteraturliste

Skønlitteratur

Christensen, Inger (1981): *Alfabet*. Gyldendal

Karrebæk, Madam og Nielsen, Sankt (2015): *Da gud var dreng*. Høst og Søn

Møllehave, Johannes (1996): *Børnebibelen genfortalt af Johannes Møllehave*.
Det danske bibelselskab

Turéli, Dan (2016): »Jeg var ansat i Daells Varehus under ølstrejken«. I Turéli:
Onkel Danny fortæller – det hele. Gyldendal

Faglitteratur

Hansen, Stine Reinholdt (2006): »Billeder at læse med: om billedromanen som
ny genre«. I Mørch-Hansen og Pohl, red.: *Børnelitteratur i tiden: om dan-
ske børne- og ungdomsbøger i 2000'erne*. Høst og Søn

Nikolajeva, Maria (2004): *Billedbogens puslespil*. Høst og Søn

Rasmussen, Line Beck (2009): »Sanselig erkendelse. Om børnelitteraturens
Æstetik«. I Henkel red.: *Stjernebillede 2*. Dansk lærerforeningen

Andre udtryksformer

Da Vinci, Leonardo (1490): *Den Vitruvianske Mand*

Følg med om nyt inden for børnelitteraturen på vores blog:
laerervaerelset.dk

